

BİR TOPLU CİNAYETİN ANATOMİSİ SOMA

Özelleştirme, taşeronluk, işbirlikçi sendikacılık ve maden ocaklarında yürütülen köleci madencilik uygulamasının yol açtığı katliamın siyasi sorumlusu AKP iktidarı hesap vermelidir!

13 Mayıs 2014 Salı günü saat 15.10'da Manisa Soma'da Eynez mevkinde bulunan yeraltı kömür ocağı sustu. Hükümet çevrelerinden yapılan ilk açıklamaya göre; ocakta, trafo patlamasına bağlı olarak yangın çıkmış ve "kaza" sonucu çok sayıda madenci ocakta mahsur kalmıştı.

Olayın hemen ertesinde, 14 Mayıs'ta, "Kaza Değil Katliam!" başlığıyla yayınladığı basın açıklamasında Elektrik Mühendisleri Odası, kamuoyunu olayın gerçek yüzüne ilişkin ilk bilgilerle aydınlatıyordu: "Soma Eynez Karanlıkdere`deki özel Soma Kömür İşletmelerinde katliam yaşanıyor. Trafo patlaması gerekçesiyle açıklanan faciada kaybettiğimiz canların sayısı 200`ü aşarken, yüzlerce işçinin de halen madende olduğunu biliyoruz."

"Hükümetin ve şirket yetkililerinin madendeki kişi sayısından, ölüm ve yaralıların sayısına varıncaya kadar gerçekleri halktan gizleme çabasını kınıyoruz. Facianın boyutları, gizleme ve saklama çabalarına karşın her geçen saat büyürken; Soma`daki madenlerdeki kötü duruma ilişkin Meclis`te altı ay önce verilmiş araştırma önergesinin 20 gün önce görüşüldüğü ve hükümetin dikkate almadığı da ortaya çıkmıştır."

"Facianın nedenine ilişkin iddialar ise kaosu derinleştirmektedir. Trafo patlaması nedeniyle facianın yaşandığına ilişkin açıklamalar kafa karışıklığını artırmıştır. Trafoların yüksek güvenilirlikli

standartlara uygun olarak yapılması gerektiği, trafonun patlama ihtimalinin çok düşük olduğu, trafo patlasa dahi yangına karşı izole edilmiş beton korumaya sahip olması gerektiği, elimizdeki teknik bilgilerdir. Ayrıca ocakta kullanılan elektrik tesisatının ve ekipmanlarının ATEX sertifikalı exproof (alev sızdırmaz) olması gerekmektedir. Trafoların da exproof d tipi koruma tertibatlı olarak seçilmesi, kuru tip transformatör kullanılması gerekmektedir. Bu bilgiler ışığında trafonun patlaması ve yangın çıkması söz konusu ise bunun bir kaza olduğunu söylemek mümkün değildir."

EMO'nun kamuoyuyla paylaştığı bilgiler ve yaptığı değerlendirmeler; olay duyulur duyulmaz Ankara'dan TMMOB heyetiyle birlikte Soma'ya giden Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Yeşil ve daha önce Soma'ya ulaşan EMO İzmir Şubesinden Yönetim Kurulu Başkanı Mahir Ulutaş'ın da bulunduğu heyetin, yerinde yaptıkları inceleme ve araştırmalara dayanıyordu:

"Madende eski ocak olarak tabir edilen mekânda, kömürün yanması ve geçici göçük meydana gelmesinin ardından işçilerin bulunduğu alanda yoğun karbonmonoksit birikmesi olduğu yönünde bilgiler bize ulaşmıştır. Ayrıca hava tahliye sisteminde aksaklıklar olduğu, mekanik olarak yönlendirme yapıldığı, otomasyon sisteminin yeterli olmadığı da öğrenilmiştir."

"Heyetin yaptığı ilk incelemelerde; tesiste çalışan elektrik, makina ve maden mühendisleri ile maden işçilerinden edinilen ilk bilgilere göre ocağın yaklaşık 700. metrelerinde kömür yangını ve yangından kaynaklı kısmi göçük oluştuğu, taze hava sağlayan fanların etkisiyle yangının duman etkisinin yayıldığı, uzun süre sonra fanların çalışma yönlerinin ancak değiştirilebildiği, bu arada çok sayıda işçinin yayılan duman ve yangından etkilendiği (yanık ve zehirlenme) yangının kamuoyuna yansıyan ilk açıklamalarda olduğu gibi elektrik kaynaklı olmadığı bilgileri edinilmiştir." "Yine edinilen bilgilere göre, maden içerisinde zehirleyici ve patlayıcı gazları algılayacak ve havalandırma sistemlerini yönetecek sistemlerin yetersiz ve eski olduğu, kömürün içten içe yanmasıyla başladığı tahmin edilen bu yangının ortaya çıkardığı karbonmonoksit, karbondioksit ve metan gazlarının ölümcül etkisi nedeniyle şu ana kadar ifade edilen rakamlarla 205 ölüm olayının gerçekleştiği, bu sayının içerideki işçilerin kurtarılmasındaki zorluk göz önüne alındığında daha da artabileceği öngörülmektedir."

Gerek EMO'nun gerekse Maden Mühendisleri Odasının ilk andan başlayarak kamuoyuna duyurdukları bilgilerin doğruluğu ikinci günden itibaren ortaya çıkmış, hatta o sıralarda ortalıkta görünmeyen kömür ocağının işletmecisi Soma Holding yöneticileri de aradan dört gün geçtikten sonra yapabildikleri basın toplantısında, yangının trafo patlamasından değil, eski kömür damarlarındaki yanmadan kaynaklandığını ifade etmişlerdi.

"Geçerli not almış modern bir tesis"

İlk anda Soma Holdingi korumacı açıklamalarda bulunan Hükümet yetkilileri ve özellikle Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız'a göre kömür ocağı, yapılan sürekli denetimlerden geçerli not almış, modern bir tesis, hatta bakanın ocağın açılışında yaptığı konuşmadaki deyimiyile "10 numara" bir ocaktı. Zaten, Soma'ya gelip konuşan Başbakan da "Kazalar madenciliğin fıtratında var" demiş, 1876 yıllarından başlayarak dünyada meydana gelen maden kazalarını bir bir sıralamıştı.

14 Mayıs tarihli EMO basın açıklamasında ise; "Denetimlerin yapıldığı, bu maden ocağının çok iyi donanımlı olduğu, 1 saat önce denetim yapılırsa bile

kaza yaşanabileceği gibi söylemlerle katliamın üzeri örtülmeye çalışılmaktadır" denildikten sonra, şu çağrı yapıyordu: "Bu yaklaşımların tümü canların tekrar öldürülmesi, yeni ölümlere göz kırılması anlamına gelmektedir. Bu büyük katliamın ardından tüm sorumluların yargı önüne çıkarılması,

ölen canların hesabının sorulması gerekmektedir... Çalışma yaşamıyla ilgili gerekli kamusal güvenlik ve denetimleri almakta kusurları bulunan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik başta olmak üzere sorumluluğu bulunan tüm yetkilileri istifaya davet ediyoruz."

Pandora'nın kutusu açılıyor

Evet, Taner Yıldız ve Faruk Çelik, bakanlıkların sorumluluk alanlarından dolayı Soma katliamının paydaş sorumlularıydılar, ancak onlar önce maden işletmecisi şirketi aklama yolunu seçmişler ama sonra onu hemen hedef tahtasına koymuşlar, "bir ihmâl varsa icabına bakarız" türünden açıklamalarla işin içinden sıyrılmaya çalışmışlar, daha sonra da bu iki bakan birdenbire ellerinde buluverdikleri bu "yakartopu" birbirlerine atmaya başlamışlardı. Tabii bu arada ilk günlerde, "olayla ilgili sorumlu olarak gözaltı, tutuklama yok, çünkü hepsi öldüler" türünden bir açıklama ile Hükümet politikasına paralel tutum alan savcılık da sonra, yön değiştiren aynı paralellik uyarınca aralarında Soma Madencilik'ten üst düzey yöneticilerin de bulunduğu 25 kişiyi gözaltına almış, bunların üçünü tutuklamıştı.

İlk başta TMMOB'un olayın gerçek yüzüne dair zamanında verdiği refleks, bağımsız medya kuruluşları ve gazetecilerin objektif araştırmaları ve olayın şokunu üzerlerinden attıktan sonra konuşmaya başlayan madencilerin söyledikleriyle Soma'da Pandora'nın kutusu açılıverdi. İçinden dökülenlerin başlıcaları; özelleştirme, taşeronluk, işbirlikçi sendikacılık ve maden ocaklarında yürütülen köleci madencilik uygulamasıydı.

301 madencinin canına mal olan Soma'daki kömür ocağının ruhsat sahibinin Türkiye Kömür İşletmelerine bağlı Ege Linyitleri İşletme Müessesesi olduğu anlaşıldı. TKİ, Soma Eynez'deki madenin işletilmesi için 27 Temmuz 2006 günü Turgay Ciner'in Park Holdingine bağlı Park Teknik AŞ ile sözleşme imzalamış ve 11 Ağustos 2006 günü şirket tarafından devralınan kömür ocağında

üretim başlanmıştı. TKİ ile Park Teknik AŞ arasındaki sözleşme uyarınca, şirket 2015 yılına dek madenden 15 milyon ton kömür çıkaracağını taahhüt etmişti.

Soma katliamına yönelik ilk araştırmalar, kömür ocağının asıl sahibinin TKİ olduğunu ortaya koyduktan sonra, sıra oradaki TKİ - özel sektör ilişkisinin nasıl işlediğini açıklamaya gelmişti. İlk veriler, özelleştirmenin daha çok maden ocaklarına yansıyan bir uygulaması olan "rödovans"ı işaret ediyordu.

Türkçe karşılığı "aidat" olan "rödovans"ın literatürdeki tanımı; maden ruhsat sahalarının hukuku uhdesinde kalmak kaydıyla hak sahibi tarafından sözleşme ile özel veya tüzel bir kişiye bir süre tahsis edilmesi durumunda, maden ocağının işletilmesini üstlenen özel veya tüzel kişinin esas ruhsat sahibine üretimini yaptığı her ton maden için ödemeyi taahhüt ettiği para miktarıdır.

"Rödovans" uygulamasının TKİ literatüründe yer aldığı şu bölüm oldukça dikkat çekicidir: *"Bakanlar Kurulu kararı ile uhdemize tahsis edilen toplam 6885 Km²'lik taşkömürü havzasında, kurumumuzca çalışılması ekonomik görülmeyen ve yatırım yapılması düşünülmeyen sahalarda mevcut rezervleri ülke ekonomisine kazandırmak için 1988 yılında rödovans uygulamasına başlamıştır... 05.06.2004 tarih ve 25483 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe 5177 sayılı Kanunla getirilen düzenlemelerle özel sektörün Zonguldak Havzasında*

rödovans yoluyla üretim yapmasının önü açılmıştır." Daha sonra Soma'da yürürlüğe sokulan bu sistemle, yukarıdaki satırlardan açıkça anlaşılacağı üzere TKİ, kendi açısından ekonomik görmediği ve yatırım yapmayı düşünmediği alanlardaki maden rezervini ülke ekonomisine kazandırmayı hedeflemiş. Özel sektörün, hangi yöntemle olursa olsun bir kömür ocağından (TKİ'nin ekonomik görmediği) üretimi nasıl gerçekleştireceği sorusu can alıcıdır. Doğası gereği kâra odaklı özel sektör, bu ocaklardan nasıl kâr edecektir?

Soma'ya ilişkin göreceli de olsa en sağlıklı veriler, Sayıştay'ın "TKİ Sınırlı Sorumlu Ege Linyitleri İşletmesi Müessesesi 2012 Yılı Raporu"nda yer alan şu satırlarda:

"Müessese merkezinde İR: 1841-2406 ruhsat no'lu sahalarda içerisinde yer alan Geventepe yeraltı ocağında Soma kömür İşletmeleri AŞ, eski İR: 1918-4623-4009 no'lu sahalarda içerisinde yer alan Eynesiz yeraltı ocağında İmbat AŞ, İR: 2406 ruhsat no'lu saha içerisinde yer alan Darkale yeraltı ocağında Uyar Madencilik rödovans usulü ile üretim yaparken, İR: 75153 ruhsat no'lu sahada bulunan yeraltı ocağında Soma AŞ'ye (30.10.2009 tarihine kadar Park Teknik AŞ) hizmet alımı yoluyla kömür üretimi yaptırılmakta ve tuvönan (ham) kömürün tamamı Müessesese rüçhan hakkı kullanılarak bedeli karşılığında satın alınmaktadır."

Kısaca, TKİ Ege Linyitleri Müessesesinin Soma kömür havzasındaki yerüstü ve yeraltı ocaklarında kömür üretimi, özel sektöre "rödovans" ve "hizmet alımı"

20. Yılında Türkiye'de Özelleştirme Gerçeği Sempozyumu'ndan... **DANIŞTAY: RÖDOVANS HUKUKİ DEĞİL**

"Danıştay 1991 ve 2002 yıllarında rödovans sözleşmelerinin hukuki olmadığını ve fesh edilmesi gerektiğini kararlaştırmış ancak bu kararlar uygulamaya geçirilememiştir.

(...) Özel hukuk sözleşmesi olarak yürütülen ruhsat sahibi, rödovansçı ve taşeron ilişkilerinin yarattığı olumsuzluklar, Türkiye Taşkömürü Kurumu örneği üzerinden incelendiğinde çok net olarak ortaya çıkmaktadır. 1970'li yıllardan itibaren Zonguldak Kömür Havzasında 'kaçak' kömür çıkarma işlemleri yapılmaktadır. Kurum tarafından, alınan tedbirlerle kaçak kömür çıkarma işlemi ortadan kaldıramayınca hem kaçakçılığının önlenmesi hem de TTK tarafından işletilmesinin ekonomik görülmediği rezervlerin değerlendirilmesi için rödovans uygulamaları başlatılmıştır. Ancak TTK'nun küçültülmesi, gerekli yatırımların yapılmaması ve işçilik maliyetleri gerekçesi ile rödovans sisteminin ilk amacı aşılırsa, TTK'nın yatırım ve alt yapı için trilyonlar harcanmış sahaları rödovans sözleşmesi ile üçüncü kişilere

verilmeye başlanmıştır. Taşkömürü rezervlerinin tamamı TTK'ya ruhsatlı olmasına rağmen, rödovans uygulamaları ile üretimin yaklaşık yüzde 10'u özel sektör tarafından gerçekleştirilmiştir.

Taşeron: Kaçak kömür üreticilerinin öteki adı (...) Rödovansçılar, kaçakçıları taşeron adı altında işlendirmiştir. Taşeronlar hakkında TTK ve diğer kamu kuruluşlarında tam ve düzenli bilgi ve kayıt verilmediği için, kaçak kömür üreticileri kendilerini taşeron olarak tanıtabilmiş ve kamu kurumlarını yanıltmışlardır. Kömür Havzasında özel sektör ve taşeronları günümüzde 5.000 maden işçisi çalıştırmaktadır. Rödovansçı şirketlerin taşeron sayısının 200'ü aştığını belirtilmektedir. Bu şirketlerin çoğu madencilik ile doğrudan ilgisi bulunmayan temizlik, turizm, gıda, nakliyat, inşaat, pazarlama ve benzeri alanlarda faaliyet göstermektedir. Gerçek anlamda madencilik yapanların sayısı ise 8-10'u geçmemektedir. En iyimser rakamla 500'e yakın sayıda ocaktan da kömür çıkarılmaktadır."

(20. Yılında Türkiye'de Özelleştirme Gerçeği Sempozyumu / TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, KESK, TMMOB, TTB, KİGEM- Eylül 2005)

diye adlandırılan iki yolla yaptırılmaktadır. "Rödovans" uygulaması genel olarak üreticiye, ürettiği kömürü pazara satma serbestisi sağlarken, "hizmet alımı" yönteminde, TKİ üretimin tümünü alma güvencesi vermektedir. Ancak Soma'da görülen uygulama her iki yolla da üretim yapan özel sektöre alım güvencesi getirmektedir.

Madencinin canı pahasına iki katı üretim iki katı kâr

13 Mayıs 2014 tarihinde çıkan yangın sonucu 301 madencinin yaşamını yitirdiği Soma Eynez'deki kömür ocağının önceki işleticisi Park Teknik AŞ'den, Alp Gürkan'ın Soma Kömürleri AŞ'ye devredilmesi konusu ise Sayıştay raporunda şöyle özetlenmektedir:

" (...) Soma Kömürleri AŞ firması eliyle yaptırılan başka bir üretim işi de yine İR: 75153 ruhsat no'lu Eynez yeraltı ocağının hizmet alımı yöntemiyle işlettilmesidir.

Bu ocaktaki kömürlerin üretimiyle ilgili 27.07.2006 tarihinde Park Teknik AŞ ile sözleşme yapılmış, 11.08.2006 tarihinde firmaya yer teslimi yapılarak işe başlaması sağlanmıştır.

Park Teknik AŞ ile yapılan hizmet alımı sözleşmesinde, 15 milyon ton kömürün, 2006 yılı başlangıç ve hazırlık dönemi olmak üzere 2006 yılında 500 bin ton, birinci yıl 1 milyon ton, sonraki yıllar 1,5 milyon ton olarak üretilmesi hususları yapılan sözleşme ile imza altına alınmıştır.

Sözleşmeye göre baz kalori değerinin 2.600 Kcal/g, birim fiyatın ise 24,75 TL olacağı ve ÜFE oranında artış yapılacağı hususlarında mutabakat sağlanmıştır.

Ancak adı geçen firma, 30.10.2009 tarihi itibarıyla geride kalan 14,2 milyon ton kömürün üretilmesi işini aynı şartlarla Soma Kömür İşletmeleri AŞ firmasına devretmek istediğini talep etmiş, bu talep TKİ Yönetim Kurulu'nun 20.10.2009 tarih ve 33/359 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

Sözleşme birim fiyatının 2012 yılı sonu itibarıyla güncellenmiş (fiyat farkları ilave edilmiş) şekliyle tüvenan (ham) baz kalori değeri olan 2.600 Kcal/kg için 44,34 TL/ton olacağı hüküm altına alınmıştır.

Sözleşme kapsamında 2012 yılı içerisinde 1.513 bin ton program üretime karşılık 2.674 kcal/kg kalori değerine sahip 3.816 bin ton kömür üretimi gerçekleştirilmiş ve üretilen kömürün tamamı firma tarafından sözleşme hükümleri gereği Dereköy lavvarına taşınmıştır."

Soma Holdingin, Eynez'deki kömür ocağında, 2012 yılında, programlananın iki katından fazla kömür çıkarıldı. Bu üretim fazlası yerüstündeki hem holdingin hem de TKİ'nin bilançolarındaki kârı ikiye katlarken, bu açgözlülüğün bedelini yeraltında köleler gibi çalıştırılan 301 işçi canıyla ödedi.

Birgün Gazetesindeki yazısında Aziz Çelik şöyle

diyor:

"TKİ yeraltı maden işletmeciliğinin neredeyse tamamını rödovans ve hizmet alımı yoluyla özel sektöre devretmiştir. 2012 yılı verilerine göre satılabilir 6.4 milyon ton kömürün 4 milyon tonu rödovans ve 2.1 milyon tonu hizmet alımı yoluyla üretilmiştir. Rödovansın payı yüzde 56'ya, hizmet alımının payı yüzde 41'e ulaşmıştır. TKİ'nin kendi imkânları ile çıkardığı yeraltı kömürü sadece yüzde 3'tür.

TKİ Genel Müdürü Mustafa Aktaş, TKİ'nin bu yolla nasıl kâra geçtiğini şöyle açıklıyor: 'TKİ geçen yıl itibarıyla 3 milyar ciro yaptı. Bu 3 milyarlık cironun 1 milyarı kârdır. Bunun üçte birini Soma Havzası'ndan kazanmış durumdayız.' Genel Müdür Aktaş'a göre bu kârın yakalanmasının en önemli sebeplerinden biri özel sektörden istifade edilmesidir."

Katliamın yaşandığı kömür ocağının durumunu anlamak için, ocağın bir önceki dönem işleticisi Park Teknik AŞ'nin (o dönemki) işletme müdürü Dr. Selim Şenkal'ın Hürriyet Gazetesinden Şehriban Oğhan'a anlattıklarına kulak verelim: Şenkal'ın verdiği bilgiye göre; Park Teknik, 15 milyon tonluk bir rezerve sahip olan yeraltı işletmesini, yılda 1,5 milyon ton üretim kapasitesiyle 10 yılda üretime taahhüdüyle almıştı. "Şu anki işletme de aynı şartla aldı. Biz, çalışmaya başlayınca iki problem gördük. Üstte, TKİ daha önce üretim yapmış ve emniyetli şekilde kapatmış; bize bu galerinin 110 metre altında, kömür içerisine girilerek üretim yapma izni verdiler. Aradaki kömür duruyordu. Biz, 2007'de TKİ'ye; buradaki kömür boşta kalıyor, biz altı boşalttıkça aradaki kömür her zaman yanar. Sürekli kömür kızılaşması, oksidasyonu dediğimiz yangın olur, yıllar boyu söndürülemez dedik. İhale edilen yerin üst taraflara alınması gerekiyordu. İkinci en büyük sıkıntı şuydu: Ana galeriler hiçbir zaman kömür içinde açılmaz. Maalesef havalandırma ve personel giriş galerisinin bir kısmı kömür içinde açılmış. Ana yolların komple betonlanarak kömürden izole edilmesi, dışarıyla bağlantılı ilave yollar açılması gerekiyordu."

TKİ: Sıkıntı olmaz

TKİ'den 'sıkıntı olmaz' şeklinde yanıt aldıklarını söyleyen Şenkal; üretim yapılacak yerin değiştirilmesi, bir bölümü kömür içinden geçen ana galerinin kömürle temasının kesilmesi için betonlanması, havalandırma ve personel girişinin de yeni bir yol açılarak üretim olan galeriden değil başka bir galeriden yapılmasını önerdiklerini, önerileri kabul edilmeyince (...) "bu şartlar altında burada çalışamayacağımızı TKİ'ye bildirdik. O arada bu şirketin (Soma Madencilik) yetkilileri gelip incelediler ve devralmak istediler. Biz zaten TKİ'ye devredeceğimizi beyan ettik ve 2009'da terkettik orayı."

Emniyetli bir ortamın bulunmadığı ve yangının

sürdüğü ocağı, yerinde görüp, inceledikleri halde Soma Kömürleri AŞ neden devraldı? Gerekli önlemleri alarak emniyetli bir ortam yaratacaklarına mı inanıyorlardı, yoksa TKİ onlara daha iyi koşullar mı sağlayacaktı?

3-4 yıl süren yangın

Bu soruların yaklaşık yanıtı, yine Selim Şenkal'ın anlattıklarının içinde var: "TKİ, riski anlayınca yeni şirkete (Soma Kömürcülük) üstten çalışma izni verdi ama bunlar aradaki kısmı çalışmadılar; çünkü yangın başlamıştı. Orayı atladılar. Yangın 3-4 yıl devam etti. Öte yandan yılda 1,5 milyon ton kapasiteyle eşleştirilmiş ana altyapısı olan bir yeraltıdır burası. Havayı, 1,5 milyon ton üretim yaparken temizlemeniz farklıdır, 3 milyon ton üretirken farklı. Üretim kapasitesini artırdığınız zaman ön göremediğiniz problemler ortaya çıkar, en başta da yangın... Firma anladığım kadarıyla burada 1,5 milyon tonun üzerinde üretime başlamış. Bu işin bir de TKİ ayağı var. TKİ'nin kontrol teşkilatı var. Bu teşkilat şirketle içiçe çalışır ve ocaktan 365 gün sorumludur, her gün orada yapılan icraatı bilir. Şirket bir noktada kendini üretime verir ve bir şeyleri unutturduğumuz, kontrol teşkilatının da bunları ikaz etmesi gerekirdi."

Bu anlatılanlardaki uyarıların, katliam oluşmadan önce yetkililere yapıp yapılmadığını bilemiyoruz. Bilebildiğimiz, katliamın koşullarının göz göre göre gelişip olgunlaştığı. Şenkal'ın "Bu ocak yıllık 1,5

milyon ton üretime göre hazırlanmış bir altyapıya sahiptir, havanın temizlenmesi de ona uygundur" demesine karşın, yukarıdaki Sayıştay raporunda belirtildiği gibi 2012 yılı için iki katından fazla bir üretimin gerçekleştirilmiş olması, eğer havanın temizlenmesi koşulları da iki katına çıkarılmadıysa, zaten o zamandan ocağa giren madenciler için ölüme davetiye çıkarmaktan başka bir şey değildi.

Soma'da 301 madencinin yaşamına mal olan olayın altında yatan gerçeklerin temel nedeninin özelleştirme uygulamalarında yattığı su götürmez bir gerçek. Sözüm ona ekonomik görünmedikleri için kamunun el çektirildiği madenlerin AKP tarafından yandaş özel sektöre peşkeş çekilmesi, onların bitmek tükenmek bilmeyen kâr hırslarını tatmin etmek için ve kendi yandaşlarına "sosyal yardım" adı altında dağıtılabilecek kömürleri de araya sıkıştırmak için "üretim daha çok üretim" anlayışıyla uyguladıkları sömürü düzeni. Olayın özeti bu, ama ayrıntılara bakmakta yarar var.

AKP'nin kömür promosyonunun bedeli

Yeraltı Maden-İş Sendikası eski başkanı ve maden mühendisi Çetin Uygur, Soma'daki üretime dair şunları söylüyor:

"İşletme hakkını devralan kuruluş, ürettiği kömürü devlete verecek. Yani devlet o kömürü alacak. Dikkat edin, bu çok önemli. Çünkü sermaye grubu kömürü ürettikten sonra "satamayacağım, satabilecek miyim" diye bir tedirginliğe düşmeden, TKİ, yani devlet hemen satın alıyor. Peki bu kömür ne oluyor? TKİ bu kömürü ne yapıyor? Hepimizin bildiği Anadolu da dahil olmak üzere illerdeki kasabalara kadar uzanan şekliyle 'sosyal yardım' adı altında halka dağıtılan kömürler bunlar. Bu kömürler, AKP'nin de ciddi bir propagandası olarak kullanılıyor. Tabii ki bu arada böyle bir satış güvencesi olan holding, üretilen kömürün niteliği açısından bir kaygı taşımadan, şistle karışık olabilecek tarzdaki kömürde de 'nasıl olsa vereceğim' rahatlığını yaşıyor. Böyle bir üretimin içinde sermayedar olarak, madencilik bilim ve teknolojisinin ciddi anlamda uygulanması açısından bakıldığında üretimi en rahat, en hızlı gerçekleştirebileceği, herhangi bir şekilde üretimde zorluğa düşülmeyecek tarzdaki bir yöntemle gidiyordur.

Böyle bir yöntemle gittiğinde de, çalıştığı yerlerde rahat üretebileceği alandakini üretirken, kendisinin maliyetini artıracak yerlerde gerçek anlamda böyle bir değeri üretmektense onu yeraltında atık olarak bırakabiliyor. İşte o atıklar da o yangınların başlamasına neden oluyor."

Burada, "halka dağıtılma" denilen, bir çeşit AKP adına kömür promosyonu uygulamasının, Sayıştayca hazırlanan "TKİ 2012 Yılı Raporu"na nasıl yansıtıldığına bir göz atalım:

"(...) 685 milyon TL tutarındaki kömür alımlarının; 391 milyon TL'si Ege Linyitleri İşletmesi Müessesesince rödovans sözleşmeleri kapsamında rüçhan hakkı kullanımı ve alım taahhütleri çerçevesinde rödovansçı firmalardan satın alınan tüvenan kömürden elde edilen satılabilir kömür bedelinden, 286 milyon TL'si 233 sayılı KHK'nın 35'nci maddesi kapsamında çıkarılan Bakanlar Kurulu kararları gereği bedelsiz olarak fakir ailelere dağıtılmak üzere satın alınan torbalanmış kömür ve 8,8 milyon TL'si de diğer kömür alımları bedelinden oluşmuştur.

Bakanlar Kurulu kararları gereği bedelsiz olarak fakir ailelere dağıtılmak üzere satın alınan kömürlerin, ortalama birim satın alma fiyatları ile Hazine Müsteşarlığı bütçesinden karşılanmak üzere fatura edilen fiyatları, aynı kapsamda TKİ'nin kendi mamullerinden yapılan dağıtım ve teslimlerin maliyetine göre oldukça yüksek seviyelerde oluşmaktadır."

Yani; bedelsiz olarak özellikle AKP yandaşlarına dağıtılan kömür üzerinden, hem kömürü üreten maden işçileri hem de bunun karşılığı özel sektöre TKİ'nin kendi olanaklarıyla çıkardığı kömüre göre daha fazla ücret ödenerek kamu açısından çifte bir sömürü mekanizması uygulanmaktadır.

Çifte taşeronluk ve işbirlikçi sendika

Özellikle AKP iktidarının şampiyonluğunu yaptığı özelleştirmeler, hem kapasite üstü üretim zorlamasıyla sermayenin kâr hırsına çanak tuttu, hem de sömürüyü ikiye katlayan taşeron uygulamalarını giderek yaygınlaştırdı. Soma'da patlayan gerçek, bunun en acımasızını da gözler önüne serdi. 1800'lü yıllar Avrupasında yaşanmış vahşi kapitalizmin maden ocaklarındaki kölelik düzeni aynen burada uygulanmaktaydı. İşveren TKİ'nin taşeronuydu ama bununla birlikte ve işverenle işbirliği içindeki Maden-İş sendikasının da çanak tuttuğu, sektörde "Dayıbaşılık" adı verilen ikinci bir alt taşeronluk sistemi daha vardı Soma'da. Resmi adı "ekipbaşı" olan bu taşeronlar, köy köy dolaşarak topladıkları ve 1.200- 1.500 TL aylık ücretle acımasızca üretime zorladıkları işçiler üzerinden astronomik maaş ve prim almaktaydılar.

Soma'da yaşananlar, maden ocaklarında yapılan iş güvenliği denetimlerinin ne denli önemli olduğunu bir kez daha ortaya koydu. TMMOB Maden Mühendisleri Odası, bir basın açıklaması yaparak bu konuyu bir kez daha gündeme getirdi:

"6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun, işçi ölümlerinin, meslek hastalıklarının önlenmesinde tek başına yeterli olmadığı bu facia ile bir kez daha açığa çıkmış ve fiili olarak yasanın iflasının kanıtı olmuştur. Faciannın gerçekleştiği işyerinde çalışan meslektaşlarımızın olay öncesinde, yoğun çabalarıyla

tüm zorunluluklar yerine getirilmiş ve yasal uygunluk sağlanmıştır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Müfettişlerinin kısa bir süre önce yaptıkları denetim bunu göstermektedir. Madencilik, mühendisliğin bilim ve tekniğinden uzaklaştırılan ve mühendisi işverenin insafına bırakan yanlış madencilik politikalarıdır. Odamızın 2010 yılında hazırlamış olduğu 'Madencilikte Yaşanan İş Kazaları Raporu'nda Soma Havzasına ilişkin tespitler yapılmış ve burada bir facia yaşanabileceği belirtilmiştir.

Ancak işçi ölümlerinin asıl nedeni, mevzuatın yetersizliği değil, neoliberal devlet politikalarıdır. 1980'li yılların başından itibaren uygulamaya konulan özelleştirme, taşeronlaşma, rödovans vb neoliberal politikalar ve uygulamaları; kamu madencilikini küçültmüş, kamu kurum ve kuruluşlarında uzun yıllar sonucu elde edilmiş olan madencilik bilgi ve deneyim birikimini dağıtmıştır. Yoğun birikim ve deneyime sahip olan kurum ve kuruluşlar yerine üretimin, teknik ve alt yapı olarak yetersiz, deneyim ve uzmanlaşmanın olmadığı kişi ve şirketlere bırakılması, buna ek olarak kamusal denetimin de yeterli ve etkin bir biçimde yapılamaması, iş cinayetlerinin ve ölümlerin misli olarak artmasına neden olmuştur. Kamu yararı gözetmeksizin, daha fazla kâr hırsı ile yapılan üretim zorlamaları, uzun çalışma süreleri, sağlıksız çalışma ve barınma koşulları, çalışanların sosyoekonomik durumları bu faciaların oluşmasına katkı koymuştur. Yaşadığımız son olay bunu bize bir kez daha göstermiştir. Karadon, Kozlu, Elbistan ve son olarak Soma maden faciaları, emekçilerin yaşamının piyasasının insafına bırakılamayacağıının ispatıdır."

"İşbaşı yapın" küstahlığı

Bu arada Soma'daki işçilere SMS yoluyla gönderilen "işbaşı yapın" çağrısına da tepki gösteren Maden Mühendisleri Odası, yeni bir açıklamayla "üretime ara verilen maden işletmelerinde, tekrar işe başlanabilmesi için gerekli güvenlik denetimleri yapılmadan ve uygunsuzluklar giderilmeden işçileri

ocakta işe başlatmak yeni bir facianın yaşanmasına neden olabilecektir" diye yetkilileri uyardı.

Maden Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu eski başkanlarından Mehmet Torun ise Türkiye geneline bakarak, 400 maden ocağının Soma'dan daha kötü koşullarda ve daha büyük risk altında olduğuna dikkat çekerek, "Soma faciasından sonra bu ocaklarda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı denetimleri artırdı, ancak binlerce işçinin çalıştığı bu madenleri, sayıları bir elin parmaklarını geçmeyen elemanlarla denetlemek mümkün değil" dedi. Gerçek anlamda bir denetimin, bakanlığın bugünkü yapısıyla kısa vadede yapılamayacağını öne süren Torun, akademisyenlerin, uzmanların içinde bulunduğu ciddi bir denetim ekibine gereksinim olduğunu söyledi.

Soma'daki iş cinayeti, sendikaların önemini de bir kez daha ortaya çıkardı. Soma'daki madende işçilerin tümü Maden- İş sendikasına üyeydi. Ancak bu sendika işyerindeki yetkisini işçilerden değil işverenden almaktaydı. Zaten, madende gözler önüne serilen çalışma koşulları, adı geçen sendikanın da bu durumdan sorumlu olduğunu ortaya açıkça koymaktaydı. Oysa işçi sınıfının bir ekonomik demokratik örgütlenme aracı olan sendikalar, işçi ücretlerinin yükseltilmesi kadar, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, iş ve can güvenliğinin sağlanması, üyelerinin yönetime doğrudan müdahil olarak taleplerinin yerine getirilmesi konusunda inisiyatif alması ve hem mesleki hem de sosyal açıdan eğitilmelerinin

önünü açan bir anlayışa sahip olmaları gerekir. İşte bu yüzden, olayın şokunu üzerlerinden atar atmaz madenciler ilk tepkilerini sendikaya gösterdiler ve bölge başkanını istifa ettirmekle yetinmeyip, kendileri de Maden-İş sendikasıyla istifa etmeye başladılar.

"Türkiye'de yaşanan en büyük maden faciasının acısını biraz olsun hafifletmek ve daha da önemlisi, bundan sonrakilerin önünü kesmek için, öncelikle Soma'nın hesabının sorulması gerekiyor."

İlk başta, olay duyulur duyulmaz, hükümet çevrelerinin ocağın işletmecisi Soma Holdingi koruma altına alma çabalarından, ama daha sonra ocakta yaşananlar açıklığa kavuşmaya başlayınca da, onu hemen gözden çıkarıp aslanın ağzına atıp kurtulmak istediklerini belirtmiştik. Olayın üzerinden haftalar geçmesine karşın bu konuda değişen bir şey olmamış, süreç, Soma Holdingin yöneticileriyle sınırlandırılmış savcılık soruşturması kapsamında tutulmaya devam edilmiştir.

Oysa söz konusu firma bir taşerondur. Kömür ocağının asıl sahibi TKİ, yani devlettir. Ocakta yürütülen faaliyetin projelerine onay veren Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığıdır; ocakta iş güvenliği denetimlerinin baştan savma ya da "adet yerini bulsun" türünden yapılmasına göz yuman Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığıdır; her ne kadar söz konusu kömür ocağının işletme ruhsatı, 2009 yılında güncellenmiş olsa da, 16 Haziran 2012 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan Başbakanlık genelgesiyle maden ocaklarına ruhsat verilmesi Başbakanlığa verildiğinden, bu tarihten sonra ruhsat yenilemesi yapıldıysa; yapılmamış olsa bile Başbakanlığın uhdesinde geçerli bulunan tasarruftan ve bağlı bakanlıkların ağır ihmallerinden Başbakanlık da sorumluluğu paylaşmak durumundadır.

Bütün bu makamların olay içindeki sorumluluklarını arama, bulup ortaya çıkarmayı bir kenara bıraksak bile; bir ülkede böylesine büyük ölçekli bir toplu iş cinayeti, doğrudan siyasi iktidarı sorumlu kılar.

Soma'da yaşanan katliam; özelleştirmenin en acı tablosunu, en zayıf noktası olduğu yeraltından çıkarıp gözler önüne serdi. Mühendislerin, bilim insanlarının yıllardır her platformda dile getirdikleri anlaşılabilirseydi, bu acı yaşanmamış olurdu. Özelleştirmelere, taşeronculuğa, işbirlikçi sendikacılığa karşı ve özellikle maden ocaklarında yürütülen köleci madencilik son verip kamusallaştırılmaları için mücadele azminin her zamankinden daha çok ileri sürülmesi gerekiyor; hemen, şimdi!

"Taşeron, rödovans, hizmet alımı işlemleri ve özelleştirmeler derhal durdurulmalıdır"

TMMOB Maden Mühendisleri Odası Zonguldak Şubesi tarafından 21-23 Mayıs 2014 tarihlerinde gerçekleştirilen 19. Kömür Kongresinin bu yılki konusu "Soma'da Yaşanan Facia ve Madenlerde İş Güvenliği"ydi.

19. Kömür Kongresi'nin tamamlanmasından sonra yayınlanan sonuç bildirisinde özetle şu görüşlere yer verildi:

*Soma'daki kömür ocağında ortaya çıkan yangın, herhangi bir madende de meydana gelebilir. Böylesi durumlarda yapılacak ilk şey hemen müdahale etmektir. Ancak Soma'daki katliamın sorumlusunun bu durumun önlemlerini almayan maden işletmecileri ve yasal olarak bu önlemler alınmadan madene onay vermemesi gerekirken buna göz yuman denetçilerdir.

*Kendiliğinden yanma ya da diğer yangın ve gazlarla mücadele konusu proje aşamasında başlar ve ocak bu parametreler dikkate alınarak tasarlanır. **Bu parametreler her maden sahası için farklılıklar gösterir. Proje, bu verilerin doğru değerlendirilmesine bağlı olarak üretim ve güvenlik ile birlikte değerlendirilir ve her zaman güvenlik belirleyici etken olur. Yani güvenlik öngörülemez ve projelendirilemiyorsa üretim de projelendirilemez.**

*Soma faciasını; özellikleri itibariyle bir katliam ve iş cinayeti olarak değerlendiriyor ve bunu bir sistem sorunu olarak görüyoruz. Kamuya (topluma) ait olan ve kamu tarafından işletilmesi gereken madenler özelleştirme, kiralama (rödovans), hizmet alımı ve taşeron uygulamalarıyla; özel mülkiyet, özel kâr ve kazanç konusu yapılmıştır. Tek amacı kâr etmek olan özel şirketlerin amacı maliyetleri düşürmektir. Onlar için en büyük maliyet unsuru da işçi ücretleri ve işçi sağlığı iş güvenliği harcamalarıdır. Maliyetleri düşürmenin bir başka aracı da çalışma yoğunluğunu ve sürelerini uzatmaktır. Özel işletmelerde ve taşeron sisteminde bu unsurların hepsi kullanılmaktadır.

Soma'da yaşanan olayın teknik yönden değerlendirilmesi, elde edilen veriler doğrultusunda Odamız tarafından da yapılacaktır. Ancak genel bir değerlendirme yapmak gerekirse olayı birkaç başlık altında şu şekilde ifade edebiliriz:

1- Ocağın projesi, tasarımı, üretim planlaması ve havalandırma sistemleri bilimsel verilere uygun olarak düzenlenmemiş, kullanılan ekipmanlar da uygun niteliklerde seçilmemiştir. Bu konular Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bağlı Maden İşleri Genel Müdürlüğü ile Türkiye Kömür İşletmeleri ve Çalışma Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından gerektiği gibi denetlenmemiştir.

2- Olayın başladığı andan itibaren Acil Durum Yönetimi ve Kriz Yönetimi tam bir karmaşa ve panik ortamında bilinçsizce sürdürülmüş; TTK tahlisiye ekibinin koordinasyonu üstlenmesiyle bu durumun sevk ve idaresi normalleşmeye başlamıştır.

3- Gerekli eğitim ve donanıma sahip olmayan AFAD, itfaiye ve gönüllü derneklere bağlı kurtarma elemanları ocaklara kontrolsüz olarak girmiş, bir kısmı yeraltında kullanılması yasak olan ekipmanlar kullanarak ilave riskler yaratmışlardır.

4- Karbonmonoksit maskeleri mevzuata uygun olmakla birlikte düzenli bakımlarının yapılması, kullanım ömrünü dolduranların değiştirilmesi, çalışanlara teorik ve pratik eğitimlerinin verilmesi halinde işe yarayabilir. Yine bu

maskelerin işe yarayabilmesi için çalışanların kullanım süresi içinde güvenli bölgelere ulaşabilecek kaçış yollarını bilerek yönelmeleri ve yetkililer tarafından yönlendirilmeleri yaşamsal öneme sahiptir. Ayrıca yeraltı ocak atmosferi CO maskeleri kullanımını etkisiz kılabilirdiğinden, Oksijenli Ferdi Kurtarıcılarının bulunmaması da facianın boyutunu büyüten bir etken olarak değerlendirilebilir.

Burada değinilen teknik konular, sorunun ana kaynağı olan özelleştirme ve taşeronlaştırma uygulamaları unutulmadan değerlendirilmelidir. Aksi halde, işletmede çalışan ve beşi meslektaşımız maden mühendisi olan alt düzey çalışanlar da "günah keçisi" olarak suçlanacak bu olay da mahkemelerin labirentlerinde kaybolup gidecektir.

Önerilerimiz

1- Her ne ad altında olursa olsun taşeron, rödovans, hizmet alımı işlemleri ve özelleştirmeler derhal durdurulmalıdır.

2- Zonguldak ve Soma örneğinde olduğu gibi büyük bir havza geneline yayılmış kömür damarlarının işletilmesinde teknik açıdan "Havza Madenciligi" uygulanmalıdır. Dolayısıyla, kömür havzaları bir bütün olarak değerlendirilmeli, havalandırma, nakliyat, işçi sağlığı ve iş güvenliği yatırımları havza bütünü ele alınarak projelendirilmelidir. Ancak, özelleştirme ve taşeronlaştırmanın ön plana çıktığı günümüz kömür madencilğinde, bu gibi büyük kömür havzalarının 5-10 yıllık ticari ömrü olan küçük sahalara bölünmüş olması bunu engellemektedir.

3- İş Kanunu, Maden Kanunu, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile ilgili Yönetmelikler TMMOB ve Odamızın da içinde bulunduğu komisyonlar tarafından yeniden yazılmalıdır.

4- İş güvenliğini piyasalaştıran, İş Güvenliği Uzmanlığı ve İşyeri Hekimliği sistemi değiştirilmelidir. İstihdam büroları gibi çalışan Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi (OSGB) sistemine göre; madenlerde ve diğer çok tehlikeli işlerde, kişi başına 12 dakika hizmet verilen ya da 1000 kişiye bir adet daimi İş Güvenliği Uzmanı atanmasını öngören bir sistem iş güvenliği değil, sadece kâğıt üretir. Ücretini işveren alan, işverenin işçisi konumundaki İş Güvenliği Uzmanları ve İşyeri Hekimlerine dayalı mevcut sistem yeniden gözden geçirilerek radikal önlemler alınmalıdır.

5- Çalışma Bakanlığı İş Teftiş Kurulu mevcut yapısıyla etkin bir denetim yapamamaktadır. Siyasi iktidarın felsefesine sahip bir denetim anlayışı etkin olarak yürütülemez. Siyasi iradeden bağımsız İş Teftiş Sistemi kurularak yeteri sayıda ve yeterli donanıma sahip uzman kadrolar tahsis edilmelidir.

6- Başta "Madenlerde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi" adıyla anılan ve maden işletmelerine ve hükümetlere önemli sorumluluklar getiren 176 sayılı sözleşme olmak üzere, bekleyen bütün ILO sözleşmeleri geciktirilmeden onaylanmalıdır.

7- Amerikalı bir sigorta müfettişinin 1930`lu yıllarda yapmış olduğu çalışmaya dayanarak iş kazalarının nedenleri yüzde 88 tehlikeli davranışlar, yüzde 10 tehlikeli durumlar ve yüzde 2 de kaçınılmaz olarak açıklanmaktadır. Bu öğretinin, İş Güvenliği sistemimizden çıkarılarak bütün kazaların önlenibilir olduğunu benimseyen ve sıfır kaza hedefini öngören bir Güvenlik Kültürünün oluşturulması için eğitim sistemimiz yeniden yapılandırılmalıdır.

8- Madenlerde ve diğer iş kazalarında yitirdiğimiz tüm şehitlerimiz için 13 Mayıs tarihi anma günü olarak ilan edilmelidir.

GÜVENCELİ ÇALIŞMA HAKKI İÇİN 15 NEDEN

DİSK Araştırma Enstitüsü (DİSK-AR) 1 Mayıs'a katılmak için varolan 15 nedeni sıraladığı bir rapor yayınlarak Türkiyeli işçi ve emekçilerin içinde buldukları koşullara dikkat çekti.

Bu rapora göre;

1-Türkiye'de bir saat içinde 80 iş kazası oluyor. Yılda 706 bin işçi, iş kazası gerçeği ile yüzleşiyor.

2-Her kayıt altına alınmış 100 iş kazasının yaklaşık 1'i ölümlü olarak gerçekleşiyor. 2006-2012 yıllarında "iş cinayeti" sayısı 3'te 1 oranında arttı.

3-Çalışanların yüzde 80'i fiziksel sağlığını, yüzde 9'u ruhsal sağlığını olumsuz etkileyecek ortamlarda çalışıyor.

4-Ölümlü iş kazalarının yüzde 94'ü taşeron işçileri arasında meydana geliyor. Taşeron işçi sayısı 2002-2007 yılları arasında yaklaşık 3 kat, 2007-2011 döneminde ise yüzde 50 arttı.

5-Türkiye'de işçiler Avrupa Birliği üyesi ülkelerle karşılaştırıldığında haftada ortalama 6,4 saat daha fazla çalışıyor.

6-50 saat ve üzerinde haftalık çalışma süresine sahip olanların sayısı 9 milyon 622 bin. Bu kişiler toplam iş başındaki çalışanların yüzde 40'ünü oluşturuyor. Her dört kişiden biri ise haftalık 60 saatin üzerinde çalışıyor. Çalışmak haricinde bir şey yapma imkânı olmayan ve 72 saatin üzerinde çalışma süresine sahip olanların sayısı 1 milyon 611 bin. Bu kişiler haftada 7 gün çalıştığı takdirde günlük en az 10 saat çalışmak durumunda.

7-99 ülke üzerinden yapılan hesaplama göre Türkiye, 14 günlük asgari yıllık ücretli izin hakkı ile en düşük ücretli izin hakkının bulunduğu 35 ülke arasında yer alıyor.

8-Türkiye, yılda 4,6 gün ile Avrupa ülkeleri dikkate alındığında en az hastalık izni alan işçilerin ülkesi.

9-Evden uzakta bir haftalık tatil masrafının karşılayabilecek olanların oranı sadece yüzde 14. Buna göre 63 milyon 223 bin kişi tatil yapamıyor. 12 milyonu aşkın kişi günlük 12 TL gelir ile karnını

doyurmaya, barınmaya ve ısınmaya çalışıyor.

10-AKP öncesi 11 yıllık dönemde ortalama geniş tanımlı işsizlik oranı yüzde 10,1, AKP'li dönemde geniş tanımlı işsizlik oranı ortalama yüzde 16,7. AKP'li yıllarda ortalama resmi işsizlik oranı ise yüzde 10,1'dir.

11-5 milyonu geniş tanımlı, 3 milyona yakın da resmi işsizlik fonundan sadece 255 bin kişiye ödeme yapılıyor. Mart 2014 tarihinde yapılan bu ödemelerin toplamı 129 bin TL. Buna karşın fonun toplam varlığı 73 milyar TL'ye ulaştı. 2010 yılında hükümetin yapması gereken yatırımların önemli bir kısmı bu fondan karşılandı.

12-Şubat 2014 tarihinde tüketici kredileri toplam 332 milyar TL seviyesine yükseldi. AKP döneminde halkın kredi borçları sabit fiyatlarla 19 kat artış gösterdi. Borç batağından çıkamayanların toplam borcu 10 milyar TL'yi geçti. Bu tutar 5 milyon asgari ücretlinin 2 aylık maaşından fazla.

13-AKP döneminde asgari ücret yaklaşık 3 kat artarken, asgari ücretlinin kira ve konut harcamaları 3,4 kat, ulaştırma harcamaları 6,5 kat artış gösterdi.

14-Kendisine gelir sağladığı bir faaliyette çalışan kadınların oranı, toplam çalışabilir çağdaki kadınların sadece yüzde 18,6'sı. Ekonomik bir faaliyette çalışan kadınları yüzde 30'u ücretsiz aile işçisi ve yaptıkları çalışmanın karşılığında bir ücret almıyorlar. İş bulmaktan umudunu kesmiş olanlar başta olmak üzere son 3 aydır iş arama kanallarını kullanmayan ancak işe başlamaya hazır olduğu halde işsiz sayılmayanların yüzde 58'i kadın. Geniş tanımlı işsizlik kadınlar için yüzde 23 oranında.

15-Tüm bu olumsuz koşullar altında sendikal haklar gasp edilmeye, dünyada emsali olmayan işyeri ve işkolu barajları ile işçilerin iradesi baskı altına alınmaya devam ediliyor. İşverenlerin işçi üzerindeki keyfiyetine son veren toplu sözleşme düzeni tahrip ediliyor. Toplusözleşmeden faydalanan işçilerin oranı 1988 yılında yüzde 22,9 iken 2011 yılında yüzde 5,4 seviyesinde geriledi. Yeni çıkartılan sendikalar yasası, grev hakkını kısıtlayan ve işçi işveren arasında devlet müdahalesini kalıcı kılan anlayışı ile 12 Eylül hukukunu devam ettiriyor. Yasanın koyduğu yetki barajları ile 5 milyon 870 bin işçi için fiili toplu sözleşme yasağı gündemde.